

Heb uw vijanden lief

Vorige week hoorden wij in het Evangelie het eerste deel van de Vlakterede. Volgende zondag horen wij daar het vervolg op, en gelijk confronteert Jezus ons met een kanjer van een uitdaging: “*Tegen jullie die luisteren, zeg Ik: heb uw vijanden lief, wees goed voor wie u haten, zegen hen die u vervloeken, en bid voor degenen die u smaden.*” (Lc. 6, 27-28)

Pardon?

De ander

Het is zo herkenbaar. Mensen hebben nu eenmaal voorkeuren. Je hebt mensen met wie je goed kunt opschieten, maar soms heb je ook mensen op wie je wel kunt schieten. Het liefst spendeer je tijd met hen die je graag hebt, met wie je veel punten van overeenkomst hebt. Mensen klieken samen, in vriendengroepjes, in verenigingen, in geloofs- of volksgemeenschappen.

Binnen zo’n groep heerst een gevoel van saamenhorigheid. Naar buitenstaanders toe kan echter al gauw een vijandsbeeld ontstaan. Dat zijn mensen die “niet zijn zoals wij”, tegen wie wij ons kunnen, en moeten, afzetten. Ook dát is immers een manier om je identiteit te bepalen en om te laten zien wie je bent: niet alleen door te tonen aan wiens zijde je staat, maar ook van wie je afkeert.

Vijandigheid

Maar natuurlijk kan er een goede reden zijn waarom je iemand als je vijand beschouwt. Mensen kunnen elkaar kwetsen, letterlijk of figuurlijk. Belangen komen met elkaar in conflict. Mensen berokkenen elkaar zowat elke dag wel schade, in meerdere of meestal in mindere mate. Het is zo verleidelijk, zo makkelijk, zo ... menselijk om dan wraak te willen nemen – en dat vervolgens uit te leggen als “gerechtigheid”.

In die zin is “Oog om oog, tand om tand” misschien nog niet zo’n slecht principe. Als je toch vergelding zoekt, doe de ander dan niet méér kwaad aan dan wat hij bij jou heeft gedaan. (Als iemand een lelijk woord tegen jou heeft gezegd, ga dan niet uit wraak hun huis in de hens zetten, om zomaar wat te zeggen.) Op deze manier kun je hopen dat de zaak niet escaleert, dat er geen eindeloze spiraal van geweld en tegengeweld, van wraak en weerwraak ontstaat. Helaas zien we vaker wel dan niet dat dit niet houdbaar is, en dat zo’n situatie bliksemsnel uit de klauwen loopt, met alle negatieve gevolgen.

Het goede voorbeeld

Het is dan ook beter voor iedereen om géén conflicten te hebben – of, als er dan toch een conflict ontstaat, om dat zo spoedig mogelijk de wereld uit te helpen. Daarom: “*Heb uw vijanden lief.*”

Jezus wijst erop dat God van alle mensen houdt, schijnbaar zonder voorkeur, evengoed als de zon schijnt voor alle mensen: “*Hij is ook goed voor ondankbare en slechte mensen.*” (Lc. 6, 35)

Moet dit ons ontmoedigen om ons best te doen, om brave en godsvruchtige mensen te worden, als het voor God blijkbaar toch geen verschil maakt? Integendeel. Jezus vraagt dat wij proberen te zijn als God: “Wees barmhartig, zoals jullie Vader barmhartig is.” Wees dus meer zoals God. Wees méér dan jezelf, word beter dan jezelf. Overstijg jezelf, dan stijgt je al een stukje in de richting van de hemel.

Dit is niet alleen het goede voorbeeld, maar ook een aartsmoeilijke opgave. Maar daarin zit net de uitdaging. Wat gemakkelijk is – zoals goed zijn voor de mensen van wie je houdt – dat doet immers iedereen al. Daar is niets speciaals aan.

Liefhebben, in het belang van de ander

Maar let op! “Heb uw vijanden lief” is niet hetzelfde als “Laat u maar doen”. Jezus vraagt niet om een opbod van zwakte t.o.v. het kwaad dat wij in deze wereld zien. Natuurlijk moeten foute daden gecorrigeerd worden, net zoals de slachtoffers geholpen moeten worden.

Het gaat echter om de attitude die ons zo kleinmenselijk maakt, die we moeten uitbannen. Stuur mensen gerust bij, maar zonder kwaadheid, zonder hen af te schrijven als een verloren zaak. Straf niet uit wraak, maar enkel in die mate dat het helpt om zondaars tot inzicht te helpen en hen weer op het juiste pad te krijgen. Met andere woorden, denk éérst aan het belang van hen die in de fout zijn gegaan, en negeer je eigen vergeldingsdrang en je wens om een zondaar leed aan te doen. Het belang van de ander vooropstellen, ook als die iets schijnbaar onvergeeflijks heeft verricht – dat is immers wat het betekent om lief te hebben.

Zoals kwaadheid alleen maar méér kwaad in de hand werkt, zo werkt ook goedheid aanstekelijk. Het spreekwoord zegt: “Wie goed doet, goed ontmoet.” De boodschap in het evangelie van komende zondag tracht ons te leren dat “Wie goed doet, nog meer goed creëert.” Dat is de weg om tot een betere wereld te komen.

(Robert Michel)